

CENTRI CIVILNIH INICIJATIVA
ЦЕНТРИ ЦИВИЛНИХ ІНІЦІЈАТИВА

A series of five overlapping circles of varying sizes are arranged vertically on the left side of the page. The circles are white with a thick gray outline. The background of the page is a light gray gradient.

IZVJEŠTAJ

O STAMBENOJ PROBLEMATICI

ROMA U BANJOJ LUCI I TUZLI

Septembar 2008. godine

IZVJEŠTAJ
O STAMBENOJ PROBLEMATICI
ROMA U BANJOJ LUCI I TUZLI

Za CCI: Maja Kremenović

Septembar 2008. godine

Član 2.

Svakom pripadaju sva prava i slobode proglašene u ovoj Deklaraciji bez ikakvih razlika u pogledu rase, boje, pola, jezika, religije, političkog ili svakog drugog mišljenja, nacionalnog ili društvenog porijekla, imovine, rođenja ili drugih okolnosti.¹

¹ UN Opšta deklaracija o pravima čovjeka, od 10. decembra 1948. godine, usvojena od strane Generalne skupštine Ujedinjenih nacija

2008. godine navršava se punih pet godina od donošenja Zakona o zaštiti prava pripadnika nacionalnih manjina² koji štiti prava nacionalnih manjina u BiH. Pripadnici nacionalnih manjina kroz svoje organizacije nastojale su kako same, a tako i uz pomoć svih nivoa vlasti, domaćih i stranih donatora da poboljšaju svoj položaj u BiH. Svakako ne treba ni izostaviti sve one manjinske organizacije čiji rad nije bio prekinut posljednjim tragičnim sukobima u BiH, kao i onih koji nisu čekali donošenje pomenutog zakona da bi se borili za svoja prava i bolji položaj u društvu.

Zakon o zaštiti prava pripadnika nacionalnih manjina iz 2003. godine priznao je 17 nacionalnih manjina u BiH. Godinu dana poslije isti zakon se usvaja na nivou entiteta, u Republici Srpskoj, a tek u 2008. godini poslije punih pet godina, donosi se zakon na nivou Federacije BiH.

Pored ovih zakona BiH je potpisala i većinu međunarodnih ugovora, konvencija i akata i samim time se obavezala da će ih priomjenjivati na svojoj teritoriji i starati se za njihovo primjenjivanje i eventualno spriječiti kršenje istih.

Ratifikovani međunarodnu ugovori o ljudskim pravima (navodimo samo neke od dokumenata):

1. Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima (CCPR);
2. Međunarodna konvencija o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije (CERD);
3. Međunarodni pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima (ICESCR);
4. Okvirna konvencija za zaštitu nacionalnih manjina (FCNM);

U teoriji na prvi pogled položaj nacionalnih manjina izgleda idealan. A da li je i u praksi zapravo tako?

Bosna i Hercegovina je demokratska država tri konstitutivna naroda Bošnjaka, Hrvata i Srba i jednog NE konstitutivnog naroda određenog terminom OSTALI. Ova odrednica u slobodnom tumačenju svakog građanina ove zemlje ne daje nikakvo drugo značenje osim da građani – pripadnici ove kategorije nisu ništa drugo nego slobodno rečeno građani drugog reda.

Takođe pod ovu istu odrednicu (OSTALI) na žalost i do dan danas se podvode i pripadnici nacionalnih manjina u BiH.

² Zakon o zaštiti prava pripadnika nacionalnih manjina, usvojen 01. aprila 2003. godine (objavljen u Sl. glasnik BiH, br. 12/2003, od 06. maja 2003. godine, Sarajevo)

U Evropskoj konvenciji za zaštitu prava pripadnika nacionalnih manjina za nacionalnu manjinu navedeno je da je to „etnička grupa povezana jezikom, običajima, kulturom i vjerom“³.

Za razliku od svih novonastalih država raspadom SFRJ jedino Ustav BiH, Kao i Ustavi entiteta RS i FBiH ne predviđaju postojanje „nacionalnih manjina“ već su taj termin zamjenili riječju „ostali“, i tako izjednačili pojedince koji ne žele nacionalno da se opredijele ili su malobrojni, sa brojnim pripadnicima nacionalnih manjina. Samim tim nacionalne manjine su postala i dan danas ostala neustavna kategorija stanovništva u BiH.⁴

Svi podaci koji se tiču nacionalnih manjina u BiH, broj, rasprostranjenost i sl. se odnosi na zvanični popis stanovništva u BiH iz 1991. godine. Tim podacima iako su stari već 17 godina se služe sve institucije u BiH i uveliko predstavlja prepreku svim narodima koji tu žive a posebno nabrojnijoj nacionalnoj manjini Roma u svrhu ostvarivanja svojih elementarnih prava.

Prema procjeni danas u BiH živi oko 150.000 stanovnika koji su pripadnici nacionalnih manjina. Ova brojka predstavlja slobodnu procjenu jer posljednji popis stanovništva je urađen 1991. godine, a o novom popisu prema informacijama od predstavnika vlasti taj posao će doći na red tek 2011. godine?!. Do tada vlasti će se pozivati na popis iz 1991. god. i na sve dostupne statistike i podatke iz tog perioda barem kad su nacionalne manjine u pitanju.

Svakako među svim manjinama u najobespravljenijem položaju i najugroženijoj kategoriji pripadaju Romi koji su godinama u nemogućnosti da ostvare svoja elementarna prava i da žive život dostojan svakom čovjeku.

³ Položaj nacionalnih manjina i primjena Zakona o zaštiti prava pripadnika nacionalnih manjina u RS, Mišljenja i preporuke, Tematski rad za konferenciju u Albaniji, pripremila Maja Kremenović, Banja Luka, maj 2007. god. str. 8.

⁴ Položaj nacionalnih manjina i primjena Zakona o zaštiti prava pripadnika nacionalnih manjina u RS, Mišljenja i preporuke, Tematski rad za konferenciju u Albaniji, pripremila Maja Kremenović, Banja Luka, maj 2007. god. str. 8. i 9.

Romska nacionalna manjina u Bosni i Hercegovini

Prema popisu iz 1991. godine broj lica koja su se izjasnila kao Romi u BiH iznosio je 8.864. Međutim, ni ovaj broj ne predstavlja realan pokazatelj jer u vrijeme tog popisa građani su imali mogućnost izjasniti se i kao Jugosloveni i kao neopredijeljeni što je veliki broj romske populacije i uradio. Tako je i tad bilo teško utvrditi tačan broj lica – pripadnika romske nacionalne manjine.

Već dugi niz godina aktivan je i romski nevladin sektor u BiH koji vodi evidenciju broja članova u romskim organizacijama. Prema podacima Vijeća Roma u BiH danas živi između 75.000 i 80.000 pripadnika ove najbrojnije nacionalne manjine. Također, u BiH danas postoje 44 romske nevladine organizacije koje nastoje da svojim djelovanjem doprinesu boljem položaju i boljem poštivanju prava Roma kao i razbijanju negativne slike o ovoj populaciji.

Kratak pregled važnijih akcija i dokumenata koji se tiču Roma u BiH

Sami početak borbe za prava Roma u BiH počinje već 2001. godine formiranjem krovne organizacije svih romskih NVO-a u BiH pod nazivom Vijeće Roma BiH.

Uz pomoć donatora, međunarodnih organizacija i Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH 2002. godine formira se stalno savjetodavno tijelo Odbor za Rome pri Vijeću ministara BiH, čiji je zadatak unaprjeđenje položaja Roma i ostvarivanje njihovih elementarnih prava.

2003. godine u Budimpešti je održana Prva konferencija o Romima na kojoj su razmatrana sva značajna pitanja vezena za položaj Roma u Jugoistočnoj Evropi. Ovoj konferenciji prisustvuju i predstavnici romskog NVO sektora iz BiH, ali ne i predstavnici vlasti zbog kojih će kasniti usvajanje dokumenta Dekada Roma 2005 – 2015⁵.

Vijeće ministara BiH je 2005. godine usvojilo dokument Strategija BiH za rješavanje problema Roma pod pritiskom romskog NVO sektora i međunarodnih organizacija. Izradi ovog dokumenta je doprinjelo i Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH, kao i druga nadležna ministarstva za rješavanja problema romske populacije. Ovaj dokument se zasniva na međunarodnim i evropskim poveljama koje je BiH potpisala, kao i konvencijama i preporukama koje tretiraju kako manjinska, tako i druga ljudska i specijalna prava. U Strategiji je prepoznato 14 ključnih oblasti koje se tiču egzistencije romske nacionalne manjine u BiH, a posebno se stavlja akcenat na stambeno zbrinjavanje, zdravstvenu zaštitu i zapošljavanje. Ove oblasti bi trebale posebno biti tretirane u Akcionim planovima

⁵ Dekada Roma 2005 – 2015 je inicijativa zemalja Jugoistočne Evrope za rješavanje problema Roma dogovorena na Prvoj o konferenciji o Romima u Budimpešti održanoj 2003. godine.

BiH za rješavanje problema Roma u oblastima zapošljavanja, stambenog zbrinjavanja i zdravstvene zaštite⁶.

U Sofiji 2005. godine zvanično je i proglašena „Dekada Roma“ kojoj su tad pristupile sve zemlje Jugoistočne Evrope osim Albanije i BiH. U međuvremenu se usvaja i prvi Akcioni plan o obrazovnim potrebama Roma i ostalih nacionalnih manjina i intenzivno počinju pripreme za izradu preostala tri akciona plana koja se tiču zapošljavanja, stambenog zbrinjavanja i zdravstvene zaštite kako bi BiH što prije pristupila Dekadi, s ciljem početka rješavanja problema Roma u BiH.

U 2008. godini BiH je potpisala pristupanje programu Dekada Roma 2005 – 2015, te su usvojeni Akcioni planovi Bosne i Hercegovine za rješavanje problema Roma u oblastima zapošljavanja, stambenog zbrinjavanja i zdravstvene zaštite poslije velikog napora i upornosti romskog NVO sektora kao i predstavnika međunarodnih organizacija.

Akcioni plan će biti razmatran u nekom od narednih izvještaja iz razloga što je tek usvojen i ne može se u ovom trenutku ocijeniti uspjeh ili neuspjeh njegove implementacije.

⁶ Donošenje Akcionih planova predstavlja uslov za pristupanje BiH programu Dekadi Roma 2005 – 2015

Problem stambenog zbrinjavanja Roma

Jedna od 14 identifikovanih oblasti u Strategiji za rješavanje problema Roma je problem stambenog zbrinjavanja. Važeći međunarodni standardi u BiH a koji se odnose na ovu elementarnu potrebu su sljedeći:

- **pravo na privatnost – dom i porodični život** (Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i sloboda čl. 8., Univerzalna deklaracija o pravima čovjeka čl. 12, Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima, čl. 16);
- **pravo na imovinu i mirno uživanje u posjedu** (Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i sloboda, čl. 1, Prot. 1, univerzalna deklaracija o pravima čovjeka čl. 17);

Problem stambenog zbrinjavanja Romske populacije u BiH najčešće leži u neriješenim imovinsko-pravnim odnosima, neadekvatnim a često i ruševnim stambenim jedinicama bez adekvatne infrastrukture (struje, vode, kanalizacije).

U sljedećem odjeljku ćemo detaljnije sagledati problem i navesti primjere koliko su pojedine lokalne zajednice postigle u rješavanju ovog problema.

U ovom izvještaju prezentirat ćemo podatke iz Banja Luke i Tuzle, kao i podatke koje se odnose na Tuzlanski kanton.

Izveštaj o stanju u oblasti stambene problematike Roma

Kratka informacija o Romima u Republici Srpskoj

U Republici Srpskoj prema procjenama romskog NVO sektora danas živi između 11.000 i 15.000 pripadnika ove najbrojnije nacionalne manjine. Romskih NVO organizacija ima u gradovima: Banja Luka, Prijedor, Gradiška, Bijeljina, Prnjavor i Doboj.

Predmet ovog izveštaja je grad Banja Luka i analiza trenutnog stanja po pitanju rješavanja stambene problematike Roma.

BANJA LUKA

U Banjoj Luci prema podacima iz udruženja Roma „Veseli brijeg“ do 1991. godine je živjelo između 2.000 i 3.000 Roma, koji su živjeli u naseljima: Veseli brijeg, Gornji Šeher, Budžak i Mejdan. U tadašnjem periodu, najmanje po jedan član domaćinstva je bio stalno radno zaposlen, 90% djece je išlo u školu, a skoro sve porodice su imale adekvatan smještaj. U predratnom periodu Romi su bili prepoznati kao socijalno ugrožena kategorija, ali i vremena i okolnosti su bili drugačiji.

Danas u Banjoj Luci stalno živi oko 200 Roma⁷. Organizovani su u dva udruženja: Udruženje Roma „Veseli brijeg“ i Udruženje Roma „Romsko srce“. Članovi najaktivnijeg udruženja „Veseli brijeg“ se bave rješavanjem problema Roma kao i njegovanjem tradicije i kulture kroz razne sekcije (informatičke, folklorne, sportske i slično).

LOKACIJA: Veseli brijeg

Informacije vezane za stambeno zbrinjavanje

Zajednica socijalne i dječije zaštite Banja Luka je 1978. godine izgradila prvih 16 kuća (tzv. „crvenih kuća“) za smještaj romskih porodica na lokaciji Veseli brijeg⁸. U tom predratnom periodu ukupno je bilo oko 200 stambenih jedinica gdje su živjeli Romi, i nije bila toliko izražena diskriminacija prema Romima koliko je danas.

U periodu 1992.-1995. 98% Roma je napustilo Banja Luku iz poznatih razloga, a njihova imovina je bila uzurpirana od strane trećih lica, uništena ili otuđena (također i „16 crvenih kuća“ su u potpunosti devastirane ili srušene).

Obnova i izgradnja stambenih jedinica počinje sa povratkom Roma u Banja Luku. Od tog perioda pa do danas izgrađeno su tri kuće (finansirane od strane NVO organizacija), nekoliko kuća je obnovljeno (sami vlasnici su

⁷ Podatak dostavilo Udruženje Roma „Veseli brijeg“ Banja Luka

⁸ Podatak koji smo dobili od podpredsjednika Udruženja „Veseli brijeg“ gđe. Šahe Ahmetović

finansirali obnovu istih) a intenzivno se grade i obnavljaju kuće Roma koji su trajno napustili Banja Luku, ali privremeno borave u BiH tokom godišnjih odmora i praznika.

Grad Banja Luka preko Administrativne službe finansiralo sanaciju jedne stambene jedinice, a trenutno je započeta izgradnja novih 7 stambenih jedinica na istoj lokaciji.

Pored toga, predstavnici lokalne vlasti su izašli u susret jednoj višečlanoj romskoj porodici i smjestili je u iznajmljenu kuću za koji Grad redovno plaća troškove najma objekta. Također, gradska vlast se obavezala da će finansirati ponovnu gradnju 16 stambenih jedinica koje su srušene na autentičnoj lokaciji.

Informacije vezane za infrastrukturu

Put kojim se dolazi u naselje Veseli brijeg je uglavnom makadamski, te je asfaltirano oko 200 metara koji vode sa glavne saobraćajnice prema prostorijama Kluba Roma „Veseli brijeg“.

Vodu imaju sve kuće, ali priključak nije legalan zbog neregularne dokumentacije koja je vezana za legalizaciju objekata (građevinska dozvola) i primorani su da se priključuju na vodovod „na crno“. Nažalost, slična je i situacija kad je električna energija u pitanju.

Kanalizaciju posjeduje tek nekoliko kuća zbog „tehničke nemogućnosti priključenja na kanalizacionu mrežu“. Predstavnici nevladinih organizacija aktivno zagovaraju kod nadležnih vlasti za rješavanje ovog problema.

Posebno zakonodavno uporište koje tretira stambenu problematiku romske nacionalne manjine ne postoji, osim Zakona o zaštiti prava pripadnika nacionalnih manjina RS, i postojećih zakona koje smo ranije naveli. Pripadnici ove nacionalne manjine se i dalje svrstavaju u socijalno ugroženu kategoriju, te mogu da ostvaruju prava pomoći nadležne socijalne službe.

U razgovorima sa pripadnicima romske nacionalne manjine iz naselja Veseli brijegu primjetno je da mnogo očekuju od programa Dekade Roma kao i o većoj pomoći Vlade RS i nadležnih ministarstava kako bi se i njihov problem što prije riješio.

Informacije u vezi legalizacije postojećih objekata

Postojeći objekti na ovoj lokaciji u većini slučajeva nisu imali urednu dokumentaciju, porodice nisu imale pravno valjane dokaze o posjedu imovine što je predstavljalo problem prilikom traženja donacija za rekonstrukciju i obnovu od strane međunarodnih organizacija i od vlasti. Proces legalizacije objekata je u toku, a do sada samo tri porodice koje su imale valjanu dokumentaciju su u postupku legalizacije svojih objekata.

Obzirom da svaki nosilac domaćinstva individualno podnosi zahtjev kod nadležnih službi nismo mogli da utvrdimo tačan broj podnesenih zahtjeva. Treba istaći da je Udruženje Roma „Veseli brijeg“ angažovano na pomoći ugroženijim porodicama oko prikupljanja potrebne dokumentacije kako bi i oni mogli imati regulisano vlasništvo nad imovinom.

U nastavku prikazat ćemo par slučajeva šta je do sada urađeno po pitanju stambenog zbrinjavanja u Banjoj Luci, kao i na one akcije i projekte koji su u toku.

MJESTO: BANJA LUKA
LOKACIJA: VESELI BRIJEG
DATUM: 22. 08. 2008.

PRIMJER DOBRE PRAKSE

PORODICA Hrustić Alije

Porodica Hrustić Alije do preseljenja u ovaj smještaj živjela je u veoma teškim uslovima, u jednoj prostoriji koja nije imala struju, vodu, kupatilo, niti pravi krov. **Uz pomoć romskih udruženja traženo je od Grada Banja Luka da pokuša pomoći ovoj mnogočlanoj porodici** (supružnici Hrustić imaju sedmoro djece od kojih petoro ide u školu, a i osmo dijete je na putu).

Nakon niza razgovora sa predstavnicima Grada Banja Luka, nađena je slobodna stambena jedinica na Veselom brijegu, i sklopljen je ugovor između Grada Banja Luka, Centra za socijalni rad Banja Luka, vlasnika objekta i korisnika da se porodica useli u objekat. Grad Banja Luka je preuzeo obaveze plaćanja zakupnine, a Centar za socijalni rad plaćanje svih režijskih troškova (struja, voda, naknade...).

Kuća porodice Hrustić

Na pitanje u kakvim su uslovima živjeli prije, g. Hrustić je odgovorio „ ... u veoma teškim uslovima, samo da ste to mogli vidjeti. Jedna soba, iznad nje samo ploča koja prokišnjava, tu ni kerovi ne bi izdržali ... “.

Na pitanje o kući gdje sada žive kratko su napomenuli „ ... bili bi najsretniji da ostanemo u ovoj kući... “ i istakli su da su zadovoljni saradnjom sa Gradom Banja Luka i da grad redovno plaća njihove troškove.

MJESTO: BANJA LUKA
LOKACIJA: VESELI BRIJEG
DATUM: 22. 08. 2008.

PRIMJER – STAMBENA JEDINICA U IZGRADNJI

Stambena jedinica je imala samo prizemlje, u toku je izgradnja sprata i krova na objektu.

Korisnik: Šarić Mesija

Stambena jedinica Šarić Mesije

Nakon primjera dobre prakse, ovdje imamo prikaz stambene jedinice koja je u prvobitnom stanju imala samo prizemlje, a odobravanjem donatorskih novčanih sredstava u visini oko 4.000 KM odlučeno je da se uradi još sprat kuće sa čvrstim krovom. Završetak gradnje se očekuje do kraja 2008. godine. Inače gđa. Šarić je štićenica Centra za socijalni rad Banja Luka (primila je jednoratnu novčanu pomoć), korisnik tuđe njege i pomoći i prima stalni dječiji dodatak za dijete koje ide u 7 razred osnovne škole.

MJESTO: BANJA LUKA
LOKACIJA: VESELI BRIJEG
DATUM: 22. 08. 2008.

PRIMJER LOŠE PRAKSE

PORODICA Šarić Bajre

Obilazeći lokaciju na Veselom brijegu naišli smo i na jednu od najugroženijih porodica koje ovdje žive. Porodica Šarić Bajre broji 10 članova, imaju 8 djece od kojih 6 redovno ide u osnovnu školu. Bajro Šarić da bi prehranio svoji porodicu skuplja sekundarne sirovine (željezo, plastika, ...), a njegova supruga vodi brigu o domaćinstvu i djeci.

Prilaz kući porodice Šarić

Kuća porodice Šarić

Ova porodica živi u tuđoj imovini iz koje moraju da se isele, a kuća u kojoj žive ne posjeduje ni struju ni vodu.

Mjesto odakle se uzima voda

Porodica Šarić je korisnik novčane pomoći i dječijeg dodatka Centra za socijalni rad Banja Luka. U ovoj stambenoj jedinici žive od završetka rata, a do kraja godine moraju napustiti i ovaj smještaj.

Grad Banja Luka započeo je izgradnju novih 7 stambenih jedinica u naselju Veseli brijeg a porodica Šarić je prva na listi za useljenje.

MJESTO: BANJA LUKA
LOKACIJA: VESELI BRIJEG
DATUM: 22. 08. 2008.

IZGRADNJA NOVIH 7 STAMBENIH JEDINICA

U naselju Veseli brijeg se gradi 7 novih stambenih jedinica za porodice koje žive u najtežim uslovima, a značajna sredstva za izgradnju ovog objekta obezbjedio je Grad Banja Luka.

Radovi na objektu su počeli u aprilu 2008. godine, a skoro godinu dana čekalo se na dobivanje neophodnih dozvola od strane građevinske inspekcije i drugih službi.

Svih sedam jedinica se gradi na zajedničkom temelju, stanovi bi trebali biti veličine oko 50 – 70 m² sa sopstvenim posebnim ulazom.

Izgradnja novih stambenih jedinica

U Udruženju Roma „Veseli brijeg“ se nadaju da će uspjeti dobiti donaciju kako bi se iste jedinice mogle i namjestiti i opremiti za stanovanje.

MJESTO: BANJA LUKA
LOKACIJA: VESELI BRIJEG
DATUM: 22. 08. 2008.

LOKACIJA 16 CRVENIH KUĆA

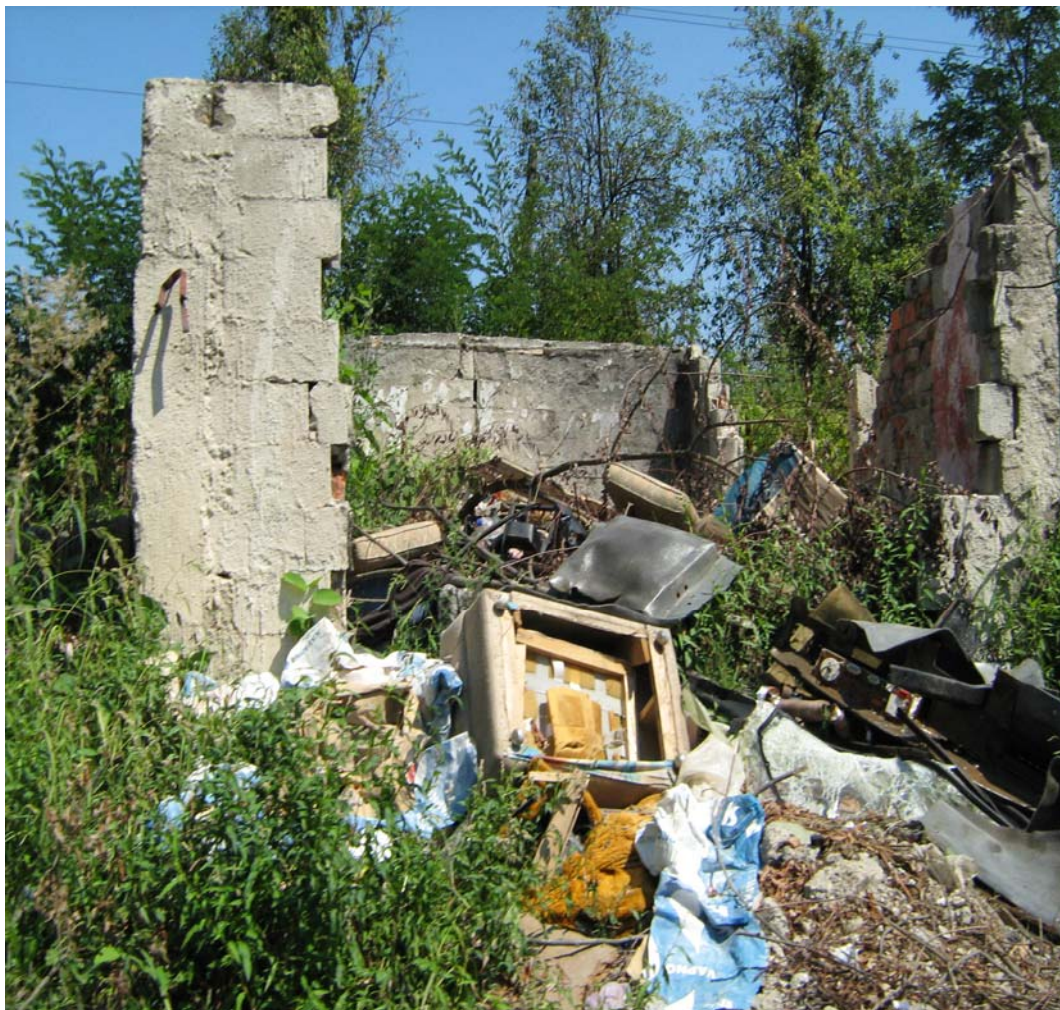

Lokacija tzv „16 crvenih kuća

Lokacija na kojoj su bile tzv „16 crvenih kuća“, koje su za potrebe romskih porodica izgrađene 1978. godine sredstvima Zajednice socijalne i dječije zaštite Banja Luka, su za vrijeme rata potpuno devastirane i na kraju srušene.

MJESTO: BANJA LUKA
LOKACIJA: VESELI BRIJEG
DATUM: 22. 08. 2008.

NEOBNOVLJENA STAMBENA JEDINICA

Neobnovljena stambena jedinica

Na ovom području se nalaze i srušene stambene jedinice, koje nisu obnovljene. Sadašnji vlasnik napustio je Banja Luku, a ovakvih primjera nažalost ima još.

MJESTO: BANJA LUKA
LOKACIJA: VESELI BRIJEG
DATUM: 22. 08. 2008.

NOVOIZGRAĐENA STAMBENA JEDINICA

Novoizgrađena stambena jedinica

Primjer jedne novoizgrađene stambene jedinice porodice Roma koji žive u inostranstvu, ali povremeno borave i na Veselom brijegu u Banjoj Luci za vrijeme godišnjih odmora i praznika.

MJESTO: BANJA LUKA
LOKACIJA: VESELI BRIJEG
DATUM: 22. 08. 2008.

NOVOOBNOVLJENI KLUB UDRUŽENJA ROMA „VESELI BRIJEG “ BANJA LUKA

Udruženje Roma „Veseli brijeg“ Banja Luka, je nevladina organizacija osnovana 2003. godine sa ciljem ostvarivanja prava Roma, kao i čuvanja kulturnih običaja. Udruženje broji oko 200 članova i rade u nekoliko sekcija: informatička, sportska, folklorna, obrazovna i sl. Za vrijeme rata prostor ovog udruženja je bio otuđen i devastiran a 2006. godine prostor je vraćen Udruženju i tad počinju radovi na sanaciji objekta.

Radove na objektu su finansirali Grad Banja Luka, Vlada RS, Centar za socijalni rad Banja Luka, World Vision, SFOR i brojne privatne firme. Grad Banja Luka u svom budžetu redovno obezbjeđuje sredstva za podmirivanje osnovnih režijskih troškova.

Kratka informacija o Romima u Federaciji BiH

U FBiH prema procjenama romskih NVO organizacija živi oko 50.000 Roma. Organizovani su u oko 30 organizacija.

TUZLANSKI KANTON

Broj pripadnika romske nacionalne manjine koja živi u ovom kantonu iznosi otprilike oko 15.000, od čega oko 7.000 do 8.000 Roma u samoj opštini Tuzla.

U Tuzlanskom kantonu do sada su organizovana 22 udruženja Roma, od koji 19 imaju svoje zvanične nazive⁹:

Opština Tuzla:

1. Udruženje žena Romkinja „ Bolja budućnost “;
2. Sa e Roma;
3. Udruženje građana Roma povratnika;
4. Evropski put Roma;
5. Sretni Romi;
6. Euro Rom;
7. Ćelem, Ćelem;
8. Romski san;
9. Centar za podršku, informisanje i zajedničko djelovanje;

Tuzlanski kanton:

1. Udruženje Roma Gračanica;
2. Bahtalo ilo Banovići;
3. Romano drom Živinice;
4. Rom Živinice;
5. Romi – Kalesija;
6. Nova romska nada Lukavac;
7. UR Poljice;
8. Romska braća – Skočić;
9. Jagoda – Čelić;
10. Romska suza – Srebrenica;

Sve romske organizacije koje djeluju na ovom području bave se rješavanjem problemima Roma od kojih je svakako i problem stambenog zbrinjavanja.

U Tuzli tradicionalno Romi žive u sljedećim naseljima: Bukinje, Šički brod, Ljubače, Husino, Kiseljak, Pasci, Crvene njive, Mosnik, Miladije, Krojčica, Ši selo, Kojšino i Borić. Skoro sva navedena naselja gdje Romi žive su udaljena od grada.

⁹ Podatak dostavilo Udruženje Roma „Bolja budućnost “ Tuzla

Informacije vezane za stambeno zbrinjavanje

Iako su romska naselja ostala na lokacijama kao i prije 1992. godine, posljednji sukobi ostavili su velikog traga kako u samim naseljima, a tako i u strukturi stanovništva. Neka naselja potpuno su bila napuštena, dok su kao posljedica toga formirana i nova naselja, koja su u većini slučajeva nelegalno izgrađena.

Tek sa završetkom sukoba i sa formiranjem romskih udruženja koja zagovaraju za prava Roma intenzivira se i pitanje legalizacije istih. U ovom procesu veliku podršku su pružile brojne NVO organizacije, a u manjem obimu lokalna vlast.

Informacije vezane za infrastrukturu

Problem romskih naselja pored legalizacije postojećih objekata i zemljišta svakako je nedostatak adekvatne infrastrukture. Ovaj nedostatak se očituje u tome što i dan danas da naselja nemaju asfaltnog puta, struje, vode i kanalizacije.

Rješenju problema priključka stambenih objekata na vodovodnu, energetska i kanalizacionu mrežu biće moguć samo onog trenutka kada se za te iste objekte riješi pitanje legalizacije istih.

Informacije vezane za legalizaciju postojećih objekata

Kao i u Banjoj Luci, u većini slučajeva (cca 90 %) objekti su građeni bez uredne dokumentacije, što onemogućava korisnike istih da ostvare pravo na donaciju ili novčanu pomoć za sanaciju ili izgradnju objekta.

U vrijeme izrade ovog izvještaja započet je proces legalizacije stambenih objekata, a obzirom da se zahtjevi podnose individualno te da proces nije završen do tačnog broja podnesenih zahtjeva nismo mogli doći.

Treba istaći da je Udruženje Bolja budućnost prije početka cjelokupnog procesa organizovalo sastanak sa predstavnicima opštine Tuzla i predstavnicima kancelarije za besplatnu pravnu pomoć „Vaša prava“ kako bi dobili informacije o cijelom procesu, kao i o informacije o potrebnoj dokumentaciji za legalizaciju postojećih građevinskih objekata, koja je prenesena i stanovnicima romskih naselja. Ovo je svakako pozitivan primjer za saradnju u cilju pokretanja konkretnih aktivnosti ka rješenju ovog problema.

Kao i u RS-u posebnog zakonodavstva za rješavanje ovog pitanja nema, na snazi su važeći zakoni, a odskora i Zakon o zaštiti prava pripadnika nacionalnih manjina FBiH (usvojen u 2008. godini), kao i već pomenuti Akcioni plan za stambeno zbrinjavanje roma u BiH.

Pripadnici ove nacionalne manjine tradicionalno se prvo svrstavaju u socijalno ugroženu kategoriju pa tek onda u kategoriju nacionalnih manjina. Obzirom da su u većini slučajeva Romi korisnici i socijalne pomoći upućuje na zaključak da se pod hitno trebaju rješavati problemi ove najugroženije kategorije.

Odgovorni za rješavanje njihovih problema su u prvom redu predstavnici lokalne vlasti, a zatim i nadležna ministarstva i vlade (kantona i entiteta).

Prema mišljenju predstavnika romske nacionalne manjine postoji niz prepreka koje koče cjelokupan proces rješavanja problema stambenog zbrinjavanja ove populacije. Prije svega, ističu slabu saradnju sa predstavnicima vlasti po ovom pitanju jer često se dešava da od strane vlasti dolazi do prebacivanja odgovornosti sa jedne na drugu instituciju. Također, nedostatak stambenih jedinica za zbrinjavanje najugroženijih romskih porodica, jer smatraju da se veća prednost daje domicilnom i izbjeglom stanovništvu.

Podršku u njihovoj borbi za ostvarivanje ovog elementarnog ljudskog prava u velikoj mjeri daju međunarodne organizacije (UNHCR, OSCE i druge), a predstavnici romskih udruženja mnogo očekuju i od dokumenta i fonda koji je vezan za „Dekadu Roma“. U narednom periodu planiraju intenzivirati bolju saradnju i vršiti dodatan pritisak na odgovorne iz struktura vlasti kako bi se intenzivirao ovaj proces.

PRIMJERI LOŠE PRAKSE
LOKACIJA: Tuzla, naselje Krojčica

Objekat u kojem stanuje porodica se nalazi u više nego ruševnom stanju, bez struje, vode, kupatila. Svakako prilaz ovom objektu je otežan zbog nepostojanja pravog asfaltnog puta, jer postojeći čim padne kiša postaje teško prohodan.

LOKACIJA: Tuzla, naselje Bukinje

Porodica Ahmetović Zinete, izmještena je iz objekta u centru grada. Porodica ima 10 djece, te žive u veoma teškim uslovima bez struje i vode. 5 članova porodice redovno ide u osnovnu školu. Trajno rješenje za ovu porodicu još nije omogućeno.

PRIMJERI LOŠE PRAKSE

LOKACIJA: Lukavac, naselje Svatovac

Ni u opštini Lukavac situacija nije ništa bolja. Na sljedećim slikama prikazano je u kakvoj lošoj situaciji žive porodice Roma. Takođe objekti su neuslovni, bez struje, vode i drugih uslova za normalan život.

Do sada je malo urađeno na rješavanju problema stambenog zbrinjavanja Roma u TK, ali posebno treba istaći napore romskih udruženja koji se angažuju na rješavanju ovog problema. Napomenut ćemo zajednički projekat opštine Tuzla sa udruženjem „Bolja budućnost “ koji je rezultirao asfaltiranjem lokalnih puteva a trenutno se radi na uvođenju struje u neka naselja.

Jedan od primjera loše prakse je neriješen status Roma izbjeglica iz naselja Skočić opština Zvornik koji sada žive u naselju Ljubače u Tuzli. Po ovom pitanju ništa još nije urađeno, a imovina u RS-u je potpuno uništena.

Za rješavanje problema stambenog zbrinjavanja Roma više podršku pružaju međunarodne organizacije nego lokalne vlasti. Tako je u opštini Banovići, naselje Veseli brijeg, njemačka NVO finansirala izgradnju 30 kuća za Rome povratnike.

I pored navedenih primjera problem stambenog zbrinjavanja će biti prioritetan u narednom periodu. Neophodno je stalno održavati komunikaciju sa nadležnim organima i sa svim nivoima vlasti u BiH, te zagovarati za rješavanje problema romske nacionalne manjine.

„ ... Sva naselja su nelegalno izgrađena, udaljena od gradova, još uvijek bez struje, vode, puteva i infrastrukture. Ljudi su uglavnom nezaposleni, većina njih se bavi prikupljanjem sekundarnih sirovina, a nažalost i prosijačenjem. Zahvaljujući romskom NVO sektoru slika se polako mijenja i traje već godinama, ali nažalos nije toliko vidljivo...”¹⁰

Ono čemu se predstavnici romskog NVO sektora nadaju je korištenje novousvojenih Akcionih planova i fondova koji bi trebali biti osigurani za njihovo provođenje.

Na kraju navodimo identifikovane prepreke i neke od preporuke u cilju rješavanja ovog pitanja:

PREPREKE:

- nedostatak stambenih jedinica za zbrinjavanje;
- prebacivanje odgovornosti sa jedne institucije na drugu;
- nedovoljna informisanost pripadnika romske nacionalne manjine o načinima rješavanja njihovih problema;
- nedostatak i neposjedovanje valjane dokumentacije za objekte (građevinske dozvole, dokazi o vlasništvu i sl.)- nemogućnost legalizacije stambenih objekata

PREPORUKE:

- povećati intenzitet saradnje sa vlastima te zagovarati za rješavanje problema stambenog zbrinjavanja Roma;
- iniciranje stalnih sastanaka sa predstavnicima opština sa ciljem brže implementacije Akcionog plana;
- nastaviti edukaciju članova romskih udruženja po pitanju ostvarivanja svojih prava;
- intezivno raditi na iznalaženju rješenja za probleme vlasništva nad kućama Roma za koje ne postoje dokazi o vlasništvu (od prije 1991. godine) kao i kuća Roma koje su napravljene bez građevinske dozvole;
- izraditi program za poboljšanje infrastrukture u romskim naseljima (jednaku mogućnost za priključak vode, električne energije, izgradnju puteva, itd.)

¹⁰ Izjava Indire Bajramovi- Udruženje Romkinja Bolja budućnost Tuzla

Trajno rješenje ovog problema u odnosu na intenzitet rješavanja ovih zahtjeva je nemoguće utvrditi. Prema akcionom planu za stambeno zbrinjavanje očekuje se da će posao biti završen do 2015. godine, pod uslovom da se impementira Akcioni plan. Do tada samo ostaje mogućnost da se nastavi saradnja sa predstavnicima vlasti i lokalnom zajednicom u cilju boljeg ostvarivanja prava Roma i stambenom zbrinjavanju.

Koristimo priliku da se zahvalimo gđi. Šahi Ahmetović iz Banja Luke iz Udruženja Roma „ Veseli brijeg “ i gđi. Indiri Bajramović iz Tuzle iz Udruženja žena Romkinja „Bolja budućnost“ što su odvojile dragocjeno vrijeme i ustupile neophodne informacije za pripremu ovog Izvještaja .

Korišteni izvori:

- *Akcioni plan za stambeno zbrinjavanje Roma, nacrt, Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH, decembar 2007. god*
- *Drugi izvještaj BiH o zakonodavnom i drugim mjerama na provođenju načela utvrđenih u Okvirnoj konvenciji za zaštitu nacionalnih manjina, Savjet ministara, Sarajevo, juni 2007.*
- *Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava*
- *Izvještaj o stanju ugroženosti prava nacionalnih manjina (posebno Roma) i primjena Zakona o zaštiti prava pripadnika nacionalnih manjina BiH i Okvirne konvencije, pripremio A. Živanović HCABL, Banja Luka, maj 2007.*
- *Izvještaj o stanju bespravno izgrađenih romskih naselja u Bosni i Hercegovini, OSCE*
- *Opšta deklaracija o pravima čovjeka*
- *Strategija BiH za rješavanje problema Roma*
- *Tematski rad „ Položaj nacionalnih manjina i primjena zakona o zaštiti prava pripadnika nacionalnih manjina u RS “, Banja Luka, maj 2007;*
- *Zakon o zaštiti prava pripadnika nacionalnih manjina BiH («Sl. glasnik BiH» br. 06/03 i 76/05)*
- *Zakon o zaštiti prava pripadnika nacionalnih manjina RS-a («Sl.glasnik RS» br 2/04)*

Publikacija je izrađena u okviru programa Prava manjina u praksi u Jugoistočnoj Evropi. Program je podržan od strane Fonda otvoreno društvo BiH i King Baudouin Foundation u partnerstvu sa Charles Stewart Mott Fondacijom i Soroš Fondacijom

Stavovi i mišljenja izražena u dokumentu su isključivo autorova i ne odražavaju stavove King Baudouin Foundation ili Fonda otvoreno društvo BiH.

